

BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNDEKİ SPOR YARALANMALARI VE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ*

Sports Injuries and Opinions of Physical Education Teachers in Physical Education Courses

Sinan UĞRAŞ^a, Taylan AKBUĞA^b

^aÇanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey, ORCID 0000-0003-0792-1497

^bMEB, Malatya, Turkey, ORCID 0000-0003-3926-0603

Öz

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 4 Kasım 2019

Düzeltilme tarihi: 21 Kasım 2019

Kabul tarihi: 9 Aralık 2019

Anahtar Kelimeler:

Spor

Spor Yaralanmaları

Beden Eğitimi Dersi

Beden Eğitimi Öğretmeni.

Bu çalışmanın amacı beden eğitimi derslerinde meydana gelen spor yaralanma türlerini, yaralanma bölgelerini ve yaralanma nedenlerini araştırmaktır. Aynı zamanda beden eğitimi öğretmenlerinin derslerde karşılaştıkları spor yaralanmaları ile ilgili yaşadıkları problemler ve aksaklıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Beden eğitimi ve spor derslerinde bir eğitim ve öğretim yılı içerisinde meydana gelen spor yaralanmalarının tespiti ve beden eğitimi öğretmenlerinin yaşadıkları problemlerin belirlenmesi amacıyla, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel örneklem grubunu 1154 öğrenci oluştururken araştırmanın nitel örneklem grubunu 9 beden eğitimi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin alt ekstremitelerinde yaralanma yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin en çok futbol ve basketbol branşlarında yaralanma yaşadıkları tespit edilmiştir. Nitel bulgu sonuçlarına göre "Spor Yaralanmaları", "Yaşanan Problemler" temalarının olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda beden eğitimi derslerinde bir eğitim ve öğretim yılında öğrencilerin % 20'sinin spor yaralanması yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin ilk yardımla ilgili bilgi, malzeme ve yasal düzenleme sorunları yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Abstract

Article history:

Received: 4 November 2019

Adjustment: 21 November 2019

Accepted: 9 December 2019

The aim of this study is to investigate the types of sport injury, injury parts and injury causes that occur in physical education classes. At the same time, it was tried to determine the problems and troubles of physical education teachers about sports injuries encountered in the lessons. Convergent parallel design from mixed method research designs has been used in order to determine the sports injuries that occur within an academic year and to determine the problems experienced by physical education teachers in physical education and sports classes. The quantitative sample group of the study consisted of 1154 students and the qualitative sample group consisted of 9 physical education teachers. According to the findings of the study, it was determined that the students experienced injuries in the lower extremities and most of them were injured in football and basketball branches. According to the qualitative findings, themes of "Sports Injuries" and "Problems Experienced" were determined. As a result of the research, it was found that 20% of the students experienced sports injuries in physical education classes in an academic year. In the study, it was concluded that physical education teachers experienced problems related to first aid material, knowledge and legal regulations.

Keywords:

Sports

Sports Injuries

Physical Education Course

Physical Education Teacher

*Bu çalışma 13.10/15.10.2017 tarihleri arasında yapılan "9th Conference of the International Society for the Social Sciences of Sport" kongresinde sunulan sözel bildirinin genişletilmiş halidir.

Corresponding author e-mail address: sinanugras@gmail.com

e-ISSN: 2667-6923.

© 2018-2019 Türkiye Dağcılık Federasyonu, TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark ev sahipliğinde. Her hakkı saklıdır.

GİRİŞ

Fiziksel aktivite, çocukların fiziksel, psikolojik ve bilişsel gelişimlerinde önemli role sahiptir. Çocuklar fiziksel aktiviteyle beraber denge, koordinasyon ve motor becerilerini geliştirir (Sundblad, Saartok, Engström, & Renström, 2005). Çocuklar fiziksel aktivite ortamında sosyal becerilerini, öz disiplinlerini ve öz saygılarını geliştirir (Landry, 2000; Ploughman, 2008). İyi tasarlanmış bir egzersiz programı, çocuğun psikomotor ve entelektüel bazı kazanımlara ulaşmasına yardımcı olur (Shephard, 1984). Çocukların fiziksel aktivite düzeylerinin düştüğü dönemlerde (Cleland, Timperio, Salmon, Hume, Telford & Crawford, 2011; Tudor-Locke, Johnson & Katzmarzyk, 2010) okulların fiziksel aktivite kazandırmadaki rolü önemlidir. Çünkü çocukların fiziksel aktivite ve sporu programlı olarak yapmaya başladığı ve duyuşsal olarak içselleştirebileceği yerler okullardır. Çocuklar okul ortamında, beden eğitimi ve spor dersi ile fiziksel gelişimlerini programlı bir şekilde ve beden eğitimi öğretmeni gözetiminde yapma fırsatı bulurlar. Beden eğitimi ve spor dersi, fiziksel aktivitenin arttırılmasının yanı sıra obezitenin önlenmesine de yardımcı olur (Pate & O'Neill, 2008).

Türkiye'de beden eğitimi ve spor dersleri ilkokulda beden eğitimi ve oyun dersi, ortaokullarda beden eğitimi ve spor dersi ile seçmeli spor ve fiziki etkinlikler olarak yürütülürken liselerde ise beden eğitimi ve spor dersi olarak yürütülmektedir. İlkokullarda 5.104.599, ortaokullarda 5.590.134 ve ortaöğretimde ise 5.689.427 öğrenci, sağlık yönünden sakınca bulunmadığı sürece beden eğitimi dersi görmektedir (MEB, 2018). Öğrenci sayısı ve kalabalık sınıfların bulunması sebebiyle öğrencinin beden eğitimi ve spor dersinde bir takım aksaklıklarla karşılaşması muhtemeldir. Spor yaralanması spor yapılan ortamlarda meydana gelmesi olasıdır. Çocuklar ve ergenlerin ise yetişkinlere göre yaralanma riskleri daha fazladır (Wiese-Bjornstal & Shaffer, 1999). Bunun nedeni çocukların gelişimsel olarak hazır olmamaları olarak ifade edilmiştir (Ergen, 2004). Beden eğitimi derslerinde meydana gelen spor yaralanmaları üzerine birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Backx, Beijer, Bol ve Erich (1991) yılında, Hollanda'da 1818 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, meydana gelen spor yaralanmalarının %20'sinin beden eğitimi dersinde olduğunu tespit etmişlerdir. Videmšek, Karpljuk, Mlinar, Meško ve Štihec (2010), ilkokul ve ortaokullarda öğrencilerin % 14,3'ünün beden eğitimi dersinde spor yaralanması yaşadığını belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada okullarda meydana gelen yaralanmalarda hastaneye gelen öğrencilerin %20,1'inin beden eğitimi dersinde olayın gerçekleştiğini söyledikleri rapor edilmiştir (Junkins vd., 2001). Belçika'da yapılan bir çalışmada ise okulda meydana gelen yaralanmaların birinci sırasını %56'yla oyun alanında oluşan yaralanmalar alırken bunların %19,7'sinin beden eğitimi dersi süresince meydana geldiği tespit edilmiştir (Senterre, Dramaix & Levêque, 2014). İsveç'te yapılan başka bir çalışmada beden eğitimi derslerinde öğrencilerin %16'sının bir veya daha fazla yaralanma geçirdiği tespit edilmiştir (Sundblad, Saartok, Engström & Renström, 2005). 1997-2007 yılları arasında Amerika Birleşik Devletlerinde beden eğitimi derslerinde meydana gelen yaralanmalar sonucu hastanelerin acil servislerine gelen öğrencilerin sayısında önemli bir artış olduğu ifade edilmiştir (Nelson, Alhadj, Yard, Comstock & McKenzie, 2009). Bu bulgu başka ülkelerde yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir (Jones, Lyons, Sibert, Evans & Palmer, 2001; Tamanaka, 1993). Türkiye'de bir okulda meydana gelen kazaların incelendiği bir çalışmada meydana gelen yaralanmaların %29,1'inin beden eğitimi dersinde olduğu tespit edilmiştir (Eraslan & Ayçan, 2008). Öner, Kaplan, İnce ve Ünlü (2008) yaptığı çalışmada 1991-2005 yılları arasında Türkiye'de okullarda yapılan sportif

aktivitelerde meydana gelen ölümlerin incelediği araştırmada 15 ölümün 6'sının beden eğitimi dersinde meydana geldiğini tespit etmişlerdir.

Okulda meydana gelen spor yaralanmaları ile ilgili bazı çalışmalarda alt ekstremite yaralanmalarının daha fazla olduğu görülürken (Backx, Erich, Kemper & Verbeek, 1989; Sundblad vd.,2004; Jespersen vd., 2014; Bergström & Björnstig, 1991; Junkins vd., 2001; Stracciolini, Casciano, Friedman, Meehan III & Micheli, 2013; Williams, Wright, Currie, & Beattie, 1998). Bazı araştırmalarda ise üst ekstremite yaralanmalarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Nelson vd., 2009; Tursz & Crost, 1986). Baş ve boyun bölgesi yaralanmalarının daha fazla olduğu sadece bir çalışmaya rastlanılmıştır (Senterre vd., 2014).

Okul sporlarına katılan öğrenciler ve beden eğitimi dersinde meydana gelen yaralanmaların genellikle futbol ve basketbol oynarken olduğu (Abernethy & MacAuley, 2003; Backx, Beijer, Bol & Erich, 1991; McLain, & Reynolds, 1989; Haq & Haq, 1999; Videmsek vd.,2010; Türker, Koçak, İstanbulluoğlu, Yıldırım, Kır, Açikel, & Kılıç, 2011; Sunblad vd., 2005; Tyflidis, Kipreos, Tripolitsioti, & Stergioulas, 2012; Monroe, Thrash, Sorrentino & King, 2011) ancak Amerika Birleşik Devletleri ve Hindistan gibi farklı spor branşlarının popüler olduğu ülkelerde Amerikan futbolu, rugby gibi sporlarda yaralanmaların bazı çalışmalarda fazla olduğu görülmektedir (Swenson, Yard, Collins, Fields & Comstock, 2010; Kerr, Collins, Pommering, Fields & Comstock, 2011; Lincoln, Caswell, Almquist, Dunn, Norris, & Hinton, 2011; Sen, Chatterjee, & Chatterjee, 2003).

Türkiye'de okul sporlarında ve okul çağındaki çocuklarda meydana gelen spor yaralanmaları ve kazaları araştıran çalışmalar (Bavlı & Kozanoğlu, 2008; Ergen, 2004; Eraslan & Aycan, 2008; Şeker, 2016; Örsçelik & Yıldız, 2018) olmasına karşın beden eğitimi dersinde meydana gelen spor yaralanmaları ile ilgili çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu çalışmanın amacı beden eğitimi derslerinde meydana gelen spor yaralanma türleri, yaralanma bölgeleri ve yaralanma nedenlerini araştırmaktır. Bu çalışmayla beden eğitimi öğretmenlerinin derslerde karşılaştıkları spor yaralanmaları ile ilgili yaşadıkları problemler ve aksaklıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Beden eğitimi ve spor derslerinde bir eğitim ve öğretim yılı içerisinde meydana gelen spor yaralanmalarının tespiti ve beden eğitimi öğretmenlerinin yaşadıkları problemlerin belirlenmesi amacıyla, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Yakınsayan paralel desen, nitel ve nicel verilerin aynı zamanda toplandığı ancak ayrı olarak analiz edilerek sonuçların birlikte yorumlandığı bir araştırma yöntemidir (Creswell & Plano Clark, 2015). Araştırmanın nicel boyutunda, ortaokul öğrencilerinin bir eğitim öğretim yılı boyunca beden eğitimi derslerinde yaşadıkları spor yaralanmalarının betimlenmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerde en çok karşılaştıkları spor yaralanmalarını ve problemleri tespit ederek çalışmaya çok yönlülük kazandırmak amaçlanmıştır.

Araştırma grubu

Araştırmanın nicel grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Malatya'nın Yeşilyurt ilçesine bağlı 5 farklı ortaokulda okuyan 1157 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubunun 643'ünü erkek (%55,6) öğrenciler oluştururken 514'ünü kız (% 44,4) öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf düzeyi ve cinsiyetleri ile ilgili özellikler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Spor Yaparken Yaşadıkları Yaralanma Durumlarına Göre Dağılımları

	Spor Yaralanması Yaşanma Durumu			
	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
5.sınıf	69	22,2	242	77,8
6.sınıf	77	20,8	293	79,2
7.sınıf	60	21,2	223	78,8
8.sınıf	25	13,0	167	87,0
Toplam	231	20,0	925	80,0

Araştırmanın nitel bölümünü oluşturan beden eğitimi öğretmenleri amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme göre seçilmiş, 9 beden eğitimi öğretmeni örnekleme oluşturmuştur. Maksimum çeşitlilik örneklemedeki amaç araştırılan konu hakkında en fazla veri elde etmektir (Neuman & Robson, 2014). Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde, elde edilen verilerin tekrarlanması, yeni bilgilerin gelmemesi durumunda örnekleme dâhil etme durdurulur (Shenton, 2004). Araştırmacılar, veri tekrarı nedeniyle 9 beden eğitimi öğretmenini araştırmaya dahil etmişlerdir. Maksimum çeşitlilik örnekleme göre farklı hizmet yıllarına sahip beden eğitimi öğretmenlerinin nitelikleri tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Nitelikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Hizmet Yılı
B.E.Ö. 1	E	2
B.E.Ö. 2	E	5
B.E.Ö. 3	K	8
B.E.Ö. 4	E	11
B.E.Ö. 5	K	16
B.E.Ö. 6	E	18
B.E.Ö. 7	K	22
B.E.Ö. 8	K	28
B.E.Ö. 9	E	30

Araştırmanın nicel bölümünde öğrencilerin bir yıl içerisinde yaşadıkları spor yaralanmalarının tespiti amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu oluşturulurken literatürdeki benzer araştırmalar (Cuff, Loud, & O’riordan, 2010; Frank vd., 1989; Videmsek vd., 2010; Nelson vd., 2009; Swenson vd., 2010; Tyflidis vd., 2012) incelenmiş ve bu doğrultuda hazırlanan 12 sorudan oluşan anket formu araştırmada uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde beden eğitimi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat formu, her katılımcıdan farklı veriler toplanılmasına imkân sağlaması amacıyla kullanılmıştır (Meriam, 2013). Beden eğitimi öğretmenlerinin derslerde karşılaştıkları spor yaralanmaları, yaralanma türleri, yaralanma bölgeleri, yaralanma nedenleri ve karşılaştıkları sorunların tespiti amacıyla 6 soru ve bu sorulara ait sondaj sorular mülakat formunu oluşturmuştur. Görüşmeler, 30 ile 45 dakika arası sürmüştür. Görüşmelerde veri kaybının yaşanmaması için ses kaydı yapılmıştır.

Verilerin Analizi

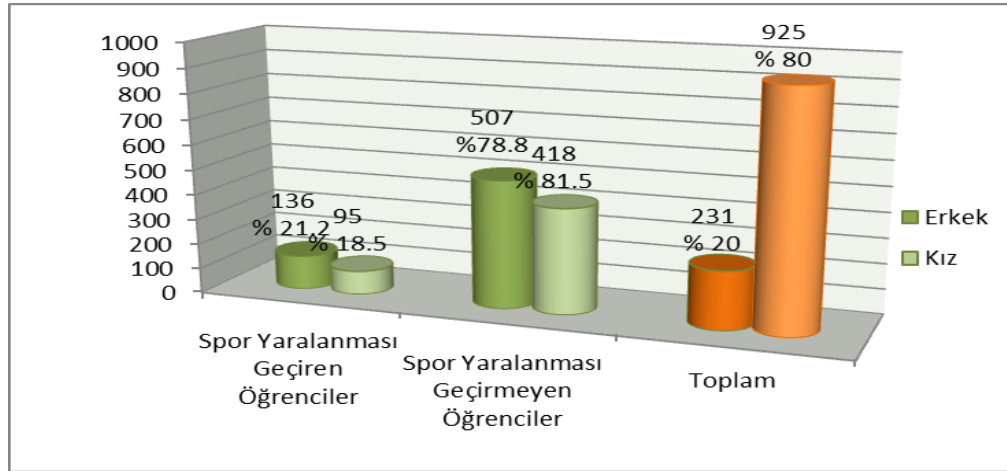
Anket yolu ile elde edilen nicel veriler, SPSS istatistik programı yoluyla spor yaralanmalarının türü, bölgeleri, meydana geliş sebepleri vb. frekans, yüzde ve çapraz tablolar olarak betimlenmiştir. Ayrıca ikili karşılaştırmalar için ki kare testi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde, beden eğitimi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerin sonucunda ortaya çıkan verilerin betimsel ve içerik analizleri yapılmıştır. Betimsel ve içerik analizde, görüşmeler sonucu elde edilen veriler temalara göre derlenip yorumlanmış, görüşülen öğretmenlerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan ifadeler kullanılmış ve elde edilen sonuçların neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde analiz edilmeye çalışılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

BULGULAR

Araştırmanın nicel bölümünde ortaokulda okuyan öğrencilerin beden eğitimi derslerinde meydana gelen yaralanmalarıyla ilgili anket sorularına vermiş oldukları cevaplar neticesinde ortaya çıkan yüzde, frekans ve ki kare analiz sonuçları verilmiştir. Araştırmanın nitel bulgularında ise beden eğitimi öğretmenleri ile görüşmeler sonucu tespit edilen bulgular temalara ayrılarak verilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin doğrudan ifadeleri temalara uygun olacak şekilde verilmiştir.

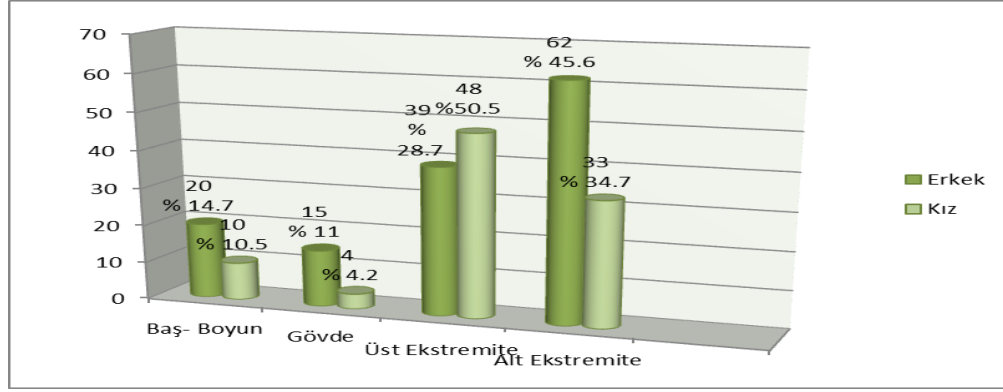
Nicel bulgular

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerinde yaşadıkları yaralanma durumlarını gösteren yüzde, frekans ve ki kare test sonuçları şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde Yaşadıkları Yaralanma Durumları

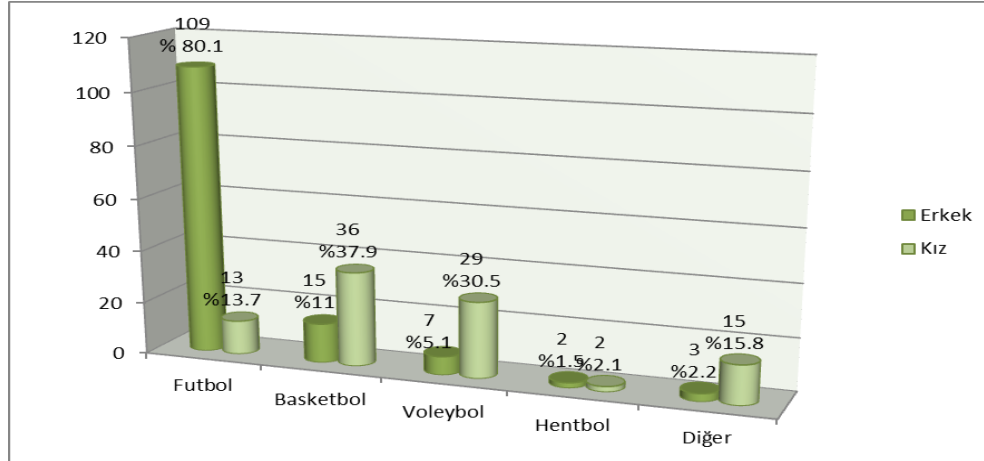
Şekil 1 incelendiğinde araştırmaya katılan erkek öğrencilerin 136’sının (%21.2) kız öğrencilerin ise 95’inin (%18.5) beden eğitimi ve spor derslerinde spor yaralanması yaşadıkları sonucu bulunmuştur. Bir eğitim öğretim yılı içerisinde beden eğitimi ve spor yaralanması yaşamayan erkek öğrencilerin sayısı 507 (%78.8), kız öğrencilerin sayısı 418 (%81.5) olduğu tespit edilmiştir. Toplamda 231 (% 20) öğrencinin beden eğitimi ve spor dersinde spor yaralanması yaşadığı tespit edilmiştir. Cinsiyetler arasında bir ilişkinin olmadığı (Pearson $\chi^2=1,237$ $df(1)$, $p= .266$) sonucu bulunmuştur.

Şekil 2. Vücut Bölgesine Spor Yaralanmalarının Dağılımı

Öğrencilerin spor yaralanmasını yaşadığı bölgeler için şekil 2 incelendiğinde erkeklerin baş- boyun bölgesinde 20 (%14.7), kızların ise 10 (% 10.5) yaralanma yaşadığı tespit edilmiştir. Gövdede yaşanan yaralanmalar incelendiğinde erkeklerin 15 (%11), kızların 4 (%4,2) yaralanma yaşadığı tespit edilmiştir. Üst ekstremité bölgesinde yaralanmalarda erkeklerin 39 (%28.7), kızlarda üst ekstremité yaralanma sayısının 48 (%50.5) olduğu görülmektedir. Alt ekstremité bölgesinde erkekler 62 (%45,6), kızların yaralanma sayısının 33 (%34.7) olduğu tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin vücut bölgesine göre yaralanma dağılımları karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Pearson $\chi^2 = 12,605df(3)$, $p = .006$).

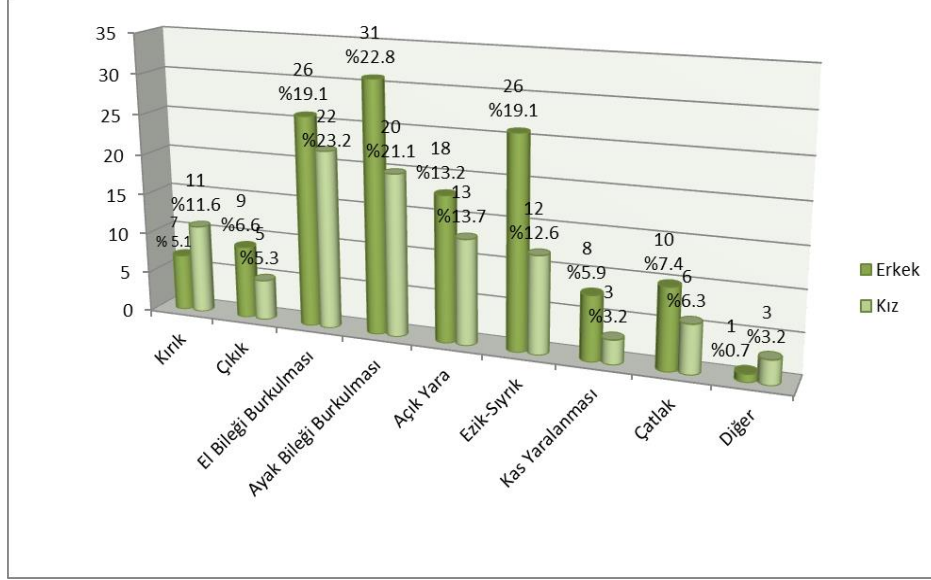
Şekil 3'te öğrencilerin spor branşlarına göre yaralanma dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 3. Spor Branşlarına Göre Yaralanma Dağılımları

Şekil 3 incelendiğinde erkeklerde en fazla yaralanmanın 109 (% 80.1) futbol branşında, daha sonra sırasıyla 15 (% 11) ile basketbol ve 7 (%5,1) ile voleybol branşında olduğu görülmektedir. Kızlarda en çok spor yaralanması yaşanan branşın basketbol 36 (% 37.9), daha sonra sırasıyla 29 (% 30.5) frekansı ile voleybol, 15 (% 15.8) diğer branşlar (badminton, masa tenisi, jimnastik vb.), 13 (% 13.7) ile futbol branşı olduğu tespit edilmiştir. Erkek ve kız öğrenciler arasında spor branşlarına göre yaralanma dağılımları arasında bir ilişki olduğu ki-kare testi sonucu tespit edilmiştir (Pearson $\chi^2 = 101,555(4)$, $p = .000$).

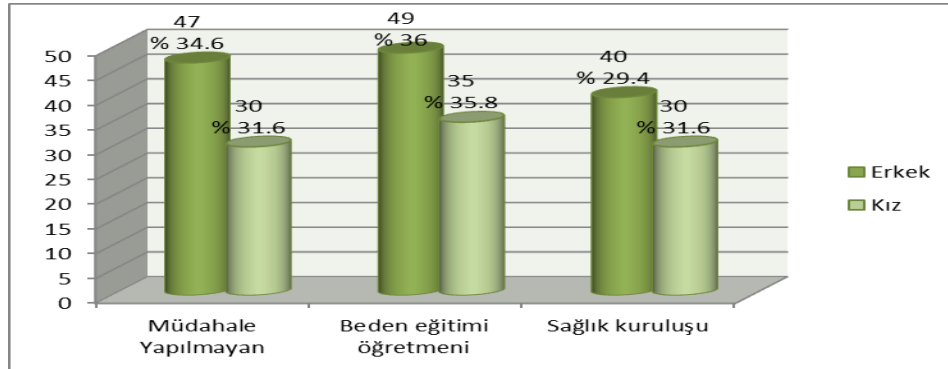
Şekil 4'te öğrencilerin beden eğitimi derslerinde yaralanma türlerine göre dağılımları frekans ve yüzdeleri verilmiştir.

Şekil 4. Yaralanma Türlerine Göre Dağılımları

Erkeklerde görülen yaralanma türleri incelendiğinde ayak bileği burkulması 31(%22.8) ilk sırada yer alırken daha sonra sırası ile el bileği burkulması (% 19.1), ezik-sıyrık 26 (% 19.1), açık yara 18 (% 13.2), çatlak 10 (7.4), çıkık 9 (%6.6), kas yaralanması 8 (%5.9), kırık 7 (%5.1) ve 1 (%0.7) diğer yaralanmaların olduğu tespit edilmiştir. Şekil 4 incelendiğinde kız öğrencilerde, el bileği burkulmasının 22 (%23.2), ayak bileği burkulmasının 20 (%21.1), açık yaranın 13 (%13.7), ezik-sıyrık yaralanmalarının 12 (%12.6), kırığın 11 (%11.6), çatlak 6 (%6.3), çıkık yaralanmasının 5 (%5.3), kas yaralanmasının ve diğer yaralanmaların 3 (%3.2) olduğu görülmektedir. Erkek ve kız öğrenciler arasında yapılan ki-kare testi analizine göre bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Pearson $\chi^2 = 7,948 (8)$, $p = .439$).

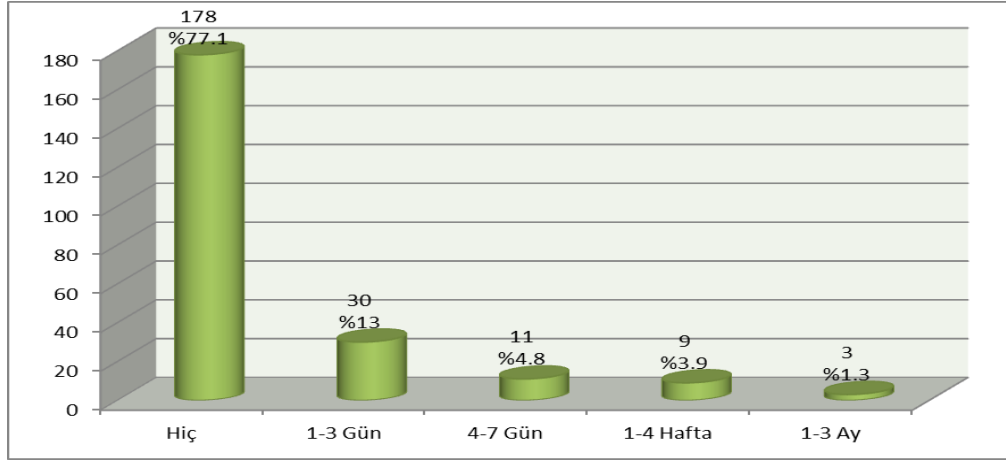
Spor yaralanması sonrası müdahalenin kim ve nerede yapıldığı ile ilgili dağılımlar şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Spor Yaralanma Sonrası Müdahale ile İlgili Dağılımlar

Öğrencilere spor yaralanması sonrasında erkeklerde 49 (%36), kızlarda 35 (%36.8) ile ilk müdahalenin en fazla beden eğitimi öğretmenlerinin gerçekleştirdiği görülmektedir. Müdahale yapılmayan erkek öğrenci sayısı 47(%34.6) bulunurken bu sayının kız öğrencilerde 30 (%31.6) olduğu tespit edilmiştir. Yaralanma sonucunda sağlık kuruluşuna götürülen öğrenci sayısı erkeklerde 40 (%29.4) olduğu tespit edilirken kızlarda ise 30 (%31.6) olduğu tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrenciler arasında yapılan ki-kare analizine göre anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir (Pearson $\chi^2 = .246 (2)$, $p = .884$).

Şekil 6'da spor yaralanma sonrası okuldan uzak kalma zamanlarının frekans ve yüzde dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 6. Spor Yaralanma sonrası Öğrencilerin Okulda Uzak Kalma Zamanları

Şekil 6 incelendiğinde öğrencilerin, beden eğitimi derslerinde yaşamış oldukları spor yaralanmaları nedeniyle okullarından 30 (%13) öğrencinin 1-3 gün arası, 11 (%4.8) öğrencinin 4-7 gün, 9 (%3.9) öğrencinin 1-4 hafta ve 3 (%1.3) öğrencinin ise 1-3 ay arasında uzak kaldığı tespit edilmiştir.

Nitel Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde beden eğitimi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerin analizi sonucunda "Spor Yaralanmaları Teması", "Yaşanan Problemler" olarak iki tema ve bu temalara ait kodlar tespit edilmiştir.

Spor Yaralanmaları Teması

Spor yaralanmaları teması, yaralanma türleri, en çok yaralanmaların yaşandığı branşlar ve yaralanma nedenleri kodlarından oluşmuştur. Spor yaralanması teması ve kodlarının içerik analizleri ve beden eğitimi öğretmenlerinin doğrudan ifadeleri bu bölümde verilmiştir.

Şekil 7. Spor yaralanmaları teması

Beden eğitimi öğretmenleri, beden eğitimi ve spor derslerinde öğrencilerin genellikle kendi dikkatsizliği ve arkadaşının müdahalesi sonucunda öğrencilerin düştüğünü belirtmişlerdir. B.E.Ö.3.ve B.E.Ö.2. bu durumu, *“Derslerde çok önemli yaralanmalar olmasa da küçük yaralanmalar, burkulmalar, incinmelerle çok sık karşılaşıyoruz”* *“Öğrenciler basketbol ve futbol oynarken bilekleri çok burkuyorlar”* sözleriyle ifade etmiştir. Genellikle bu düşmelerin sonucunda ezik, sıyrık, açık yara, bilek burkulması meydana geldiğini ifade etmişlerdir. Beden eğitimi öğretmenleri sayısı çok olmasa da kırık ve çıkık vakaları ile karşılaştıklarını söylemişlerdir. Diğer beden eğitimi öğretmenlerinin ifadeleri de destekler nitelikte ifadeleri olduğu tespit edilmiştir. B.E.Ö. 6, *“Öğretmenlik yaşantım süresince basit küçük yaralanmalarla çok karşılaşıyoruz. Ancak kafa travması, çatlak, kırık, hatta dikiş atılacak kadar derin yaralanmalarla da yüz yüze kalıyoruz”* ifadesini kullanmıştır. Beden eğitimi ve spor dersi yapısı itibarı ile çok farklı fiziksel etkinlikleri barındırması nedeniyle yaralanma olasılığı yüksek olması ve çeşitliliğinin fazla olması muhtemeldir.

Beden eğitimi ve spor dersinde çok farklı konuların işlenmesi, gelişme çağında olan öğrencilerin hareket koordinasyonları arasındaki farklılık ve her öğrencinin farklı büyüme ve gelişim düzeyinde olması spor yaralanması yaşamalarının risklerini artırıcı nedenler olarak gösterilebilir. Beden eğitimi öğretmenleri derslerde en çok yaralanmanın futbol ve basketbol etkinlikleri esnasında meydana geldiğini ifade etmişlerdir. B.E.Ö.7. *“Özellikle erkek öğrenciler derslerde futbol maçı yapmak istiyorlar. Futbolun yapısı gereği fiziksel müdahaleler olması ve spor alanlarının yetersiz olması yaralanmaların olmasına neden oluyor”* B.E.Ö.8. *“Kız öğrenciler daha çok voleybol erkek öğrenciler ise futbol oynamayı seviyor. Bu nedenle yaralanmalar yaptıkları bransa göre değişiyor”*. Öğretmen ifadelerinde anlaşılacağı üzere öğrenciler, ülkemizde popüler olması sebebiyle futbol oynamayı tercih etmektedir. Bu nedenle öğretmenler spor yaralanmalarının daha çok futbol oynarken gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bazı beden eğitimi öğretmenleri kız öğrencilerin genellikle voleybol oynarken veya basketbol oynarken spor yaralanmaları yaşadığını belirtmiştir. Erkek öğrencilerde, spor yaralanmaları ikili mücadelelerde düşme sonucunda gerçekleşirken, kız öğrencilerde ise voleybol veya basketbol oynarken top çarpması ya da kendi dikkatsizliği yüzünden spor yaralanmalarının olduğu içerik analizi sonucu tespit edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenleri, spor yaralanmalarının nedeni olarak öğrencilerin ergenlik döneminde olması ve bu nedenle koordinasyon problemleri yaşamaları nedeniyle spor yaralanması yaşadıklarını ifade etmişlerdir. B.E.Ö. 1.'in ifadesi *“Öğrenciler bu dönemde gelişim döneminde olmaları ve futbol, basketbol veya herhangi bir etkinliği yaparken gerekli*

teknîğe sahip olmamaları nedeniyle spor yaralanmaları oluyor.” bu durumu destekler niteliktedir.

Yaşanan Problemler Teması

Yaşanan problemler teması, ilk yardım malzemesi, ilk yardım bilgi düzeyi ve mevzuat kodlarından oluşmuştur. Yaşanan problemler tema ve kodlarının doğrudan alıntı ve içerik analizlerine bu bölümde verilmiştir.

Şekil 8. Yaşanan Problemler Teması

Beden eğitimi öğretmenleri, görüşmelerde spor yaralanmaları sonrası bir takım problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. B.E.Ö.9. “Öğrenci yaralandığı zaman okulda buz haricinde başka bir malzeme yok.” B.E.Ö.1. “Öğrencide basit bir yaralanma olsa bile bir yara bandı bile yok. Hatta bir ecza dolabımız bile yok.” B.E.Ö.3. “Ecza dolabımız çok yetersiz. Kendi imkânlarımızla içini dolduruyoruz.” Öğretmen ifadelerinden anlaşılacağı üzere okullarda ilk yardım malzemelerin yetersiz olduğu ya da hiç olmadığı anlaşılmaktadır. Bazı beden eğitimi öğretmenleri okul yönetimine bu konuda bilgilendirme yaptıkları halde sorunlarının çözülmediğini ifade etmişlerdir. B.E.Ö.4. bu durumu “Okul idaresine buz için dolap ve ecza dolabı için malzeme listesi verdim. Şu an paramız yok. Daha sonra yapabileceklerini söylediler. O gün bu gün beklemeye devam ediyorum.” İfade etmiştir. Bu verilerden okullarda ilk yardım malzemesi ve ecza dolabı ile ilgili bir standart olmadığı anlaşılmaktadır. Beden eğitimi öğretmenleri, malzeme eksikliği nedeniyle küçük yaralanmalarda bile öğrencileri sağlık kuruluşuna götürmek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. İlk yardımda kullanılan malzeme eksikliğini sadece beden eğitimi derslerinde değil aynı zamanda okul içerisinde yaşanan kazalara müdahalede de aksaklıklara yol açtığı bazı beden eğitimi öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir.

Beden eğitimi öğretmenleri, ilk yardım bilgisi ile ilgili sorulara verdikleri cevaplarda bazıları kendilerini teorik olarak yeterli gördüklerini ifade ederken bazıları ilk yardım bilgi düzeyinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. B.E.Ö.5. “İlk yardım bilgimi yeterli görüyorum. Ancak bilgilerimin güncellenmesi gerekli olduğunu düşünüyorum. Her şeyde olduğu gibi ilk yardımda da gelişmeler var.” B.E.Ö.4. “Üniversitede spor yaralanmaları üzerine ilk yardım dersi aldım ancak çok yeterli değildi. Daha iyi bir eğitim alabilirdim.” Beden eğitimi öğretmenleri, bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünseler bile kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünmektedirler. B.E.Ö.3. “İlk yardım dersini hem üniversitede aldım hem de iki sene önce ilk yardım seminerine gittim. Ama bilgiler tekrar edilmediği için unutuluyor.” B.E.Ö.6. İlk yardım bilgisini teorikten daha çok uygulamalı bir eğitim şeklinde almalıydık.

Çünkü küçük yaralanmalar haricinde çok önemli, hayati yaralanmalarla karşılaşabiliriz. Yapılan içerik analizleri sonucunda bazı beden eğitimi öğretmenlerinin ilk yardım bilgi düzeyinin yeterli düzeyde olsa da zamanla bu bilgilerin unutulduğu veya güncelliğinin yitirildiği ifadelerden anlaşılmaktadır. Ayrıca beden eğitimi öğretmenleri, ilk yardım seminerlerinin daha çok uygulamaya dönük bir eğitim formatında olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bazı beden eğitimi öğretmenleri, belirli zaman aralıkları ile ilk yardım eğitimi almaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Beden eğitimi öğretmenleri, okulda beden eğitimi derslerinde yaşanan yaralanmaların dışında gerçekleşen okul kazalarında kendilerinin okulun sağlık görevlisi gibi görüldüğünü belirtmişlerdir. Bu durumu B.E.Ö.8. *"Okulda nöbetçi olmadığım zamanlarda bir öğrenci yaralandığında diğer branş öğretmenleri veya okul idaresi öğrenciyi bize yönlendiriyor."* şeklinde ifade etmiştir. Beden eğitimi öğretmenin görev kapsamının içerisinde olmamasına rağmen zaman içerisinde ilk yardım görevinin sorumlulukları içerisine dâhil olduğu öğretmen ifadelerinde anlaşılmaktadır. Bunun nedeni okulda sağlık görevlisinin bulunmaması ve beden eğitimi öğretmenlerinin üniversitede ilk yardım dersi almaları gösterilebilir. Beden eğitimi derslerinde ve okul içerisinde yaşanan yaralanmalarda ilk yardım ile ilgili bir protokolün veya düzenlemenin olmadığı öğretmen ifadelerinde anlaşılmaktadır. Bu protokolün olmaması nedeniyle okul içerisinde ilk yardım görevini zaman içerisinde beden eğitimi öğretmenlerinin üstlendiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin spor yaralanması yaşayan öğrencilere karşı sorumluluk taşıdıkları için belli bir kaygı taşıdıkları nitel görüşmeler sonucu tespit edilmiştir. B.E.Ö.9. *"Derslerde öğrencilerin başına bir şey gelirse diye çekiniyorum. Hava uygun değilse hemen sınıfta ders işliyorum."* B.E.Ö.2. *"Öğrencilere ve ailelerine karşı sorumluluk taşıyorum. Bir yaralanma olduğunda görevim olmadığı halde hastaneye özel aracım ile götürüyorum."* Öğretmenler, öğrencilere karşı kendilerini sorumlu hissettikleri için zaman zaman yönetmelikler dışına çıkarak kendi özel araçları ile öğrencileri sağlık kuruluşlarına götürdükleri anlaşılmaktadır. Bunun nedeni okul içerisinde yaralanma gerçekleştiğinde hangi işlem sırası ile hareket edileceğini gösteren bir düzenlemenin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple beden eğitimi öğretmenlerinin, derslerde oluşan yaralanmalar nedeniyle kaygı düzeylerinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle okullarda ilk yardım ile ilgili mevzuat ve görev tanımlarının netleşmesi gerektiğini düşünmektedirler.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile beden eğitimi derslerinde meydana gelen spor yaralanma oranlarının tespiti ve bu konu ile ilgili beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi, amaçlanmıştır. Beden eğitimi derslerinde oluşan spor yaralanmalarının oranının % 20 olduğu sonucuna ulaşılmıştır (şekil 1). Diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda beden eğitimi derslerinde oluşan spor yaralanma oranlarına bakıldığında %14.3 ile % 20.1 arasında değiştiği görülmektedir (Backx vd., 1991; Videmšek vd., 2010; Junkins vd., 2001; Senterre vd., 2010; Sundblad vd., 2005). Diğer ülkelerde yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer sonucun olduğu söylenebilir. Türkiye’de Eraslan ve Ayçan’ın (2008) bir okulda meydana gelen kazaları araştırdığı çalışmada beden eğitimi ve spor derslerinde meydana gelen spor yaralanma oranının % 29.1 bulunmuştur. Eraslan ve Ayçan’ın (2008) yaptığı çalışmanın, diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında fazla olmasının sebebi tek bir okulda gerçekleşen vakaların tespit edilmesi olmuş olabilir. Bu araştırmadaki bulgulara göre cinsiyet bakımından beden eğitimi derslerinde meydana gelen spor yaralanmaları arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Beden eğitimi derslerinde ve okul çağındaki spor yaralanmaları ile ilgili çalışmaların bazılarında cinsiyet bakımından bir ilişki bulunmazken (Stracciolini vd., 2013; Videmšek vd., 2010; Lariosa, Gozdowski, Pietkiewicz, & Maciejewski, 2017) bazı çalışmalarda ise cinsiyet bakımından ilişki bulunmuştur (Williams vd., 1998; Michaud, Renaud, & Narring, 2001; Tursz & Crost, 1986). Bunun nedeni çalışmaların farklı ülkelerde yapılmış olması ülkeye göre spor branşlarının popülaritesinin değişmesi çalışma sonuçlarına etki etmiş olabilir.

Bu araştırma bulgularına göre yaralanma bölgelerine göre en fazla yaralanma alt ekstremite yaralanmalarının olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguları destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Frank vd.,2001; Sundblad vd., 2004; Jespersen vd., 2014; Bergström & Björnstig, 1991; Junkins vd., 2001; Stracciolini vd., 2013; Williams vd., 1998). Baş ve boyun ile üst ekstremitte bölgesi yaralanmalarının daha fazla olduğunu tespit eden çalışmalara alt ekstremitteye oranla daha az rastlanılmıştır (Nelson vd., 2009; Senterre vd., 2014; Tursz, & Crost, 1986). Ortaokulda okuyan öğrencilerin daha çok futbol ve basketbol gibi oyunlar oynaması ve okulların tesis bakımından yetersiz olması (Demirhan, Bulca, Saçlı & Kangalgil, 2014; Özcan & Mirzeoğlu, 2014; Temel & Güllü, 2016) alt ekstremitte yaralanmalarının daha çok olmasına neden olmuş olabilir. Çocuklarda özellikle 11-15 yaş grubunda alt ekstremitte yaralanma riskinin daha fazla olduğunu ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Backx vd., 1989; Williams vd., Currie & Beattie, 1998). Futbol branşında alt ekstremitte yaralanmalarının daha fazla yaşandığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Can & Erden, 2006; Kakavelakis, Vlazakis, Vlahakis & Charissis, 2003; Junge, Rösch, Peterson, Graf-Baumann & Dvorak, 2002). Bu araştırma sonuçlarına göre futbol branşında yaşanan yaralanmalar en fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle alt ekstremitte yaralanmalarının oranının fazla olmasının sebebi futbol oynanması ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmaya göre en çok futbol ve basketbol branşlarında spor yaralanmaları yaşandığı tespit edilmiştir. Bu bulguyu destekler nitelikte birçok çalışma bulunmaktadır (Abernethy & MacAuley, 2003; Frank vd., 1989; McLain, & Reynolds, 1989; Haq & Haq, 1999; Videmsek vd., 2010; Türker vd., 2011; Sunblad vd., 2005; Tyflidis vd., 2012; Monroe vd., 2011). Erkek ve kız öğrenciler arasında yaralanma bölgelerine göre anlamlı bir ilişkinin çıkma sebebi, öğrencilerin cinsiyetlere göre ilgi duydukları branşların değişmesi neden olarak gösterilebilir. Araştırmanın nitel bölümünde öğretmenler, erkeklerin futbol, kızların ise daha çok file ve raket sporları oynadıklarını ifade etmişlerdir. Toplumumuzda futbolun daha çok erkekler tarafından oynanması, kız öğrencilerin voleybol, basketbol gibi sporlara yönlendirilmeleri veya ilgi duymaları cinsiyet bakımından bir farkın olmasına neden olmuş olabilir. Araştırmanın nicel ve nitel bulguları bu anlamda paralellik göstermektedir.

Araştırma bulgularına göre en çok yaralanma ayak bileği yaralanmaları olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma bulgularını destekler çalışmalar bulunmaktadır (DeHaven, & Lintner, 1986; McLain & Reynolds, 1989; Watson, 1984). Bunun sebebi olarak öğrencilerin daha çok futbol ve basketbol branşını tercih etmeleri ve bu branşlarda en çok yaşanan yaralanmaların (Bavlı & Kozanoğlu, 2008; Can & Erden, 2006; Messina, William, Farney, Jesse & DeLee, 1999; Powell & Barber-Foss, 2000) ayak bileğinde olması bu sonucun ortaya çıkmasına neden gösterilebilir.

Araştırmanın nitel bölümünde beden eğitimi öğretmenleri, beden eğitimi dersinde yaşanan spor yaralanmalarına daha çok kendilerinin müdahale ettiğini ifade etmişlerdir. Bu bulgu araştırmanın nicel bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu bulgularda dikkat çeken nokta beden eğitimi öğretmenlerinin okulda yaşanan diğer yaralanmalarda da ilk

yardım için başvuru alan kişi olduğudur. Bu bakımdan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda beden eğitimi dersleri ve okulda yaşanan yaralanmalar için protokol ve düzenlemenin olmaması işleyişte bir takım problemlere yol açabilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin lisans döneminde ilk yardım dersi almaları sebebi ile okulda resmi olmasa da sorumluluğun kendilerinde olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin ilk yardım bilgilerini ölçen çalışmalarda beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerini yeterli görmedikleri ya da bilgilerine güvenmedikleri tespit edilmiştir (Erkan & Göz, 2006; Nayir, Uskun, Türkoğlu, Uzun, Öztürk & Kışioğlu, 2011; Şahin, 2011). Araştırmanın nitel bölümünde beden eğitimi öğretmenleri bilgilerinin yenilenmesi ve daha çok uygulamaya yönelik hizmet içi eğitimler almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Spor yaralanmalarının her yıl giderek artması (Jones vd., 2001), derste küçük yaralanmalardan ölümlü vakalara (Öner vd., 2008) kadar farklı durumlarla karşılaşılacak olmaları, beden eğitimi öğretmenlerinin bilgi düzeylerinin sürekli iyi düzeyde olması gerektiği sonucuna varılabilir.

Araştırma sonuçlarına göre şu önerilerde bulunulabilir;

- Beden eğitimi dersinde ve okuldaki diğer yaralanmalarda yapılması gerekenler ile sorumlu kişileri belirleyen yasal düzenlemelerin veya protokollerin oluşturulması sağlanabilir.
- Okullardaki ilk yardım malzemelerinin bir standarda kavuşması ve bunların güncelliği ile ilgili gerekli takibin yapılması sağlanabilir.
- Beden eğitimi öğretmenlerinin her yıl ilk yardım bilgi düzeylerini iyileştirici teorik ve uygulamalı hizmet içi eğitimlerin yapılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Abernethy L. & MacAuley, D. (2003). Impact of School Sports Injury. *British Journal of Sports Medicine*, 37, 354-355.
- Backx, F. J, Erich, W. B, Kemper, A. B. & Verbeek, A. L. (1989). Sports injuries in school-aged children: an epidemiologic study. *The American Journal of Sports Medicine*, 17(2), 234-240.
- Backx, F. J., Beijer, HJ., Bol, E. & Erich, W. B. (1991). Injuries in high-risk persons and high-risk sports: a longitudinal study of 1818 school children. *The American Journal of Sports Medicine*, 19(2), 124-130.
- Bavli, Ö. & Kozanoğlu, E. (2008). Sports Injury Type and Causes in Adolescent Basketball Players According To Playing Position. *Fırat University Medical Journal of Health Sciences*, 22(2), 77-80.
- Bergström, E. & Björnstig, U. (1991). School injuries. Epidemiology and clinical features of 307 cases registered at hospital during one school year. *Scandinavian Journal Of Primary Health Care*, 9(3), 209-216.
- Can, F. & Erden, Z. (2006). Incidence of injury in female soccer players: a pilot study. *Turkish Society of Physical Medicine and Rehabilitation*, 17(1), 22-28.
- Cleland, V., Timperio, A., Salmon, J., Hume, C., Telford, A. & Crawford, D. (2011) A longitudinal study of the family physical activity environment and physical activity among youth. *American Journal of Health Promotion*, 25(3), 159-167.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2014). *Mixed Method Research, Design and Conduct*, Ankara: Anı. 2014.

- Cuff, S., Loud, K. & O'riordan, MA. (2010). Overuse injuries in high school athletes. *Clinical Pediatrics*, 49(8), 731-736.
- DeHaven, K. E. & Lintner, D. M. (1986). Athletic injuries: comparison by age, sport, and gender. *The American Journal of Sports Medicine*, 14(3), 218-224.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F. & Kangalgil, M. (2014). Physical education teachers' problems in practice and suggested solutions. *Hacettepe University Journal of Education*, 29(2), 57-68.
- Eraslan, R. & Aycan, S. (2008) The study of the frequency of the school accidents in the secondary school children. *Turkish Journal of Pediatric Disease*, 2(1), 8-18.
- Ergen, E. (2004). Sports injuries in children and adolescents: Etiology, epidemiology, and risk factors. *Acta Orthop Traumatol Turc*, 38(1), 27-31.
- Erkan, M. & Göz, F. (2006). Determination of the Teacher's Level of Knowledge about the first Aid Subject. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 9(4): 63-68.
- Haq, S. M. & Haq, M. M. (1999). Injuries at School: A Review. *Texas Medicine*, 95, 62-65.
- Jespersen, E., Holst, R., Franz, C., Rexen, C. T. & Wedderkopp, N. (2014). Seasonal variation in musculoskeletal extremity injuries in school children aged 6-12 followed prospectively over 2.5 years: a cohort study. *BMJ Open*, (1), 1-8
- Jones, S. J., Lyons, R. A., Sibert, J., Evans, R. & Palmer, S. R. (2001). Changes in sports injuries to children between 1983 and 1998: comparison of case series. *Journal of Public Health*, 23(4), 268-271.
- Junge, A., Rösch, D., Peterson, L., Graf-Baumann, T. & Dvorak, J. (2002). Prevention of soccer injuries: a prospective intervention study in youth amateur players. *The American Journal of Sports Medicine*, 30(5), 652-659.
- Junkins, E. P., Knight, S., Olson, L. M., Lightfoot, A., Keller, P. & Corneli, H. M. (2001). Analysis of school injuries resulting in emergency department or hospital admission. *Academic Emergency Medicine*, 8(4): 343-348.
- Kakavelakis, K. N., Vlazakis, S., Vlahakis, I. & Charissis, G. (2003). Soccer injuries in childhood. *Scandinavian Journal Of Medicine & Science In Sports* 2003; 13(3): 175-178.
- Kerr, Z. Y., Collins, C. L., Pommering, T. L., Fields, S. K. & Comstock, R. D. (2011). Dislocation/separation injuries among US high school athletes in 9 selected sports. *Clin J Sport Med*, 21, 101-108.
- Lariosa, C. J. D., Gozdowski, D., Pietkiewicz, S. & Maciejewski, R. (2017). Survey of judo injuries in physical education classes: a retrospective analysis. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(3), 2034-2042.
- Lincoln, A. E., Caswell, S. V., Almquist, J. L., Dunn, R. E., Norris, J. B. & Hinton, R. Y. (2011). Trends in concussion incidence in high school sports: a prospective 11-year study. *The American Journal of Sports Medicine*, 39 (5), 958-963.
- McLain, L. G. & Reynolds, S. (1989). Sports injuries in a high school. *Pediatrics*, 84(3), 446-450.
- MEB (2018). https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=327

- Merriam, S. B. (2013). *A guide to qualitative research, pattern and practice* (S. Turan, Trans.). Ankara, Turkey: Nobel Yayınevi.
- Messina, D. F., Farney, W. C. & DeLee, J. C. (1999). The incidence of injury in Texas high school basketball. A prospective study among male and female athletes. *The American Journal Of Sports Medicine*, 27(3), 294-299.
- Michaud, P. A., Renaud, A. & Narring, F. (2001). Sports activities related to injuries? A survey among 9–19 year olds in Switzerland. *Injury Prevention*, 7(1), 41-45.
- Monroe, K. W., Thrash, C., Sorrentino, A. & King, W. D. (2011). Most common sports-related injuries in a pediatric emergency department. *Clinical pediatrics*, 50(1), 17-20.
- Nayir, T., Uskun, E., Türkoğlu, H., Uzun, E., Öztürk, M. & Kişioğlu, N. (2011). The firstaid knowledge levels and attitude of the teachers who work in Isparta city center. *SDU Medical Faculty Journal*, 18(4), 123-127.
- Nelson, N. G., Alhaji, M., Yard, E., Comstock, D. & McKenzie, L. B. (2009). Physical education class injuries treated in emergency departments in the US in 1997–2007. *Pediatrics*, 124(3), 918-925.
- Neuman, W. L. & Robson, K. (2014) *Basics Of Social Research*. Toronto: Pearson Canada.
- Öner, M., Kaplan, T., İnce, A., Ünlü, H. & Akçay, C. (2012). Sudden deaths that occurs during the sportive activities at schools. *Journal of National Education*, 40(178), 247-258.
- Örşçelik, A. & Yıldız, Y. (2018) Sports Injuries in Adolescent. *Türkiye Klinikleri Family Medicine-Special Topics*, 9(6),6-10.
- Özcan, G. & Mirzeoğlu, A. D. (2014). Beden Eğitimi Öğretim Programına İlişkin Öğrenci, Veli ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 98-121.
- Pate, R. R. & O'Neill, J. R. (2008). Summary of the American Heart Association scientific statement: promoting physical activity in children and youth: a leadership role for schools. *Journal Of Cardiovascular Nursing*, 23(1): 44-49.
- Ploughman, M. (2008). Exercise is brain food: the effects of physical activity on cognitive function. *Developmental Neurorehabilitation*, 11(3), 236-240.
- Powell, J. W. & Barber-Foss, K. D. (2003). Sex-related injury patterns among selected high school sports. *The American Journal Of Sports Medicine*, 28(3), 385-391.
- Sen, J., Chatterje, S. & Chatterje, P. (2003). Sports related injuries during one academic year in school age Indian children. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 15(2), 1-8.
- Senterre, C., Dramaix, M. & Levêque, A. (2014). Epidemiology of school-related injuries in Belgium. A better knowledge for a better prevention. *Open Journal Of Preventive Medicine*, (06), 408-420.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies For Ensuring Trustworthiness in Qualitative Research Projects. *Education For Information*, 22(2), 63-75.
- Stracciolini, A., Casciano, R., Levey Friedman, H., Meehan III, W. P. & Micheli, L. J. (2013). Pediatric sports injuries: an age comparison of children versus adolescents. *The American Journal Of Sports Medicine*, 41(8), 1922-1929.

- Sundblad, G., Saartok, T., Engström, L. M. & Renström, P. (2005). Injuries during physical activity in school children. *Scandinavian Journal Of Medicine & Science in Sports*, 15(5), 313-323.
- Swenson, D. M., Yard, E. E., Collins, C. L., Fields, S. K. & Comstock, R. D. (2010). Epidemiology of US high school sports-related fractures, 2005-2009. *Clinical Journal Of Sport Medicine*, 20(4), 293-299.
- Şahin, A. (2011). Comparison of Knowledge Levels of Physical Education Teachers and Classroom Teachers on First Aid in. Unpublished Master's Thesis. Karamanoğlu Mehmetbey University, Institute of Social Sciences, Karaman.
- Şeker, T. (2016). Sport injury varieties in male students, between 15 and 17 ages, who do sport activities in school teams and studies about these injuries according to various factors (Doctoral dissertation, Republic Of Turkey Selçuk University Health Sciences Institute)
- Temel, C. & Güllü, M. (2016). Bir beden eğitimi dersi çiz. *Eğitim ve Bilim*, 41(183), 351-361.
- Tudor-Locke, C., Johnson, W. D. & Katzmarzyk, P. T. (2010). Accelerometer-determined Steps/day In US Children And Youth: 746 June 3 8: 00 AM-8: 15 AM. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 42(5), 2240 - 2250
- Tursz, A. & Crost, M. (1986). Sports-related injuries in children: a study of their characteristics, frequency, and severity, with comparison to other types of accidental injuries. *The American Journal Of Sports Medicine*, 14(4), 294-299.
- Türker, T., Koçak, N., İstanbulluoğlu, H., Yıldırım, A. O., Kır, T., Açikel, C. & Kılıç, S. (2011). Evaluation of sport habits and sport injuries in medical students. *Gülhane Journal of Medicine*, 53, 94-98.
- Tyflidis, A., Kipreos, G., Tripolitsioti, A. & Stergioulas, A. (2012). Epidemiology of schoolfractures: a 1-year experience in Greek facilitation classes. *Journal of Human Sport & Exercise*, 7 (2): 589-598
- Videmšek, M., Karpljuk, D., Mlinar, S., Meško, M. & Štihec, J. (2010). Injuries to primary school pupils and secondary school students during physical education classes and in their leisure time. *Collegium Antropologicum*, 34(3), 973-980.
- Wiese-Bjornstal, D. M. & Shaffer, S. M. (1999). "Psychosocial dimensions of sport injury." *Counseling in Sports Medicine*, 23-40.
- Williams, J. M., Wright, P., Currie, C. E. & Beattie, T. F. (1998). Sports related injuries in Scottish adolescents aged 11-15. *British Journal Of Sports Medicine*, 32(4), 291-296.
- Yamanaka, T. (1993). Injuries of school-aged children in Japan: Causes and costs. *Pediatrics International*, 35(3), 201-206.